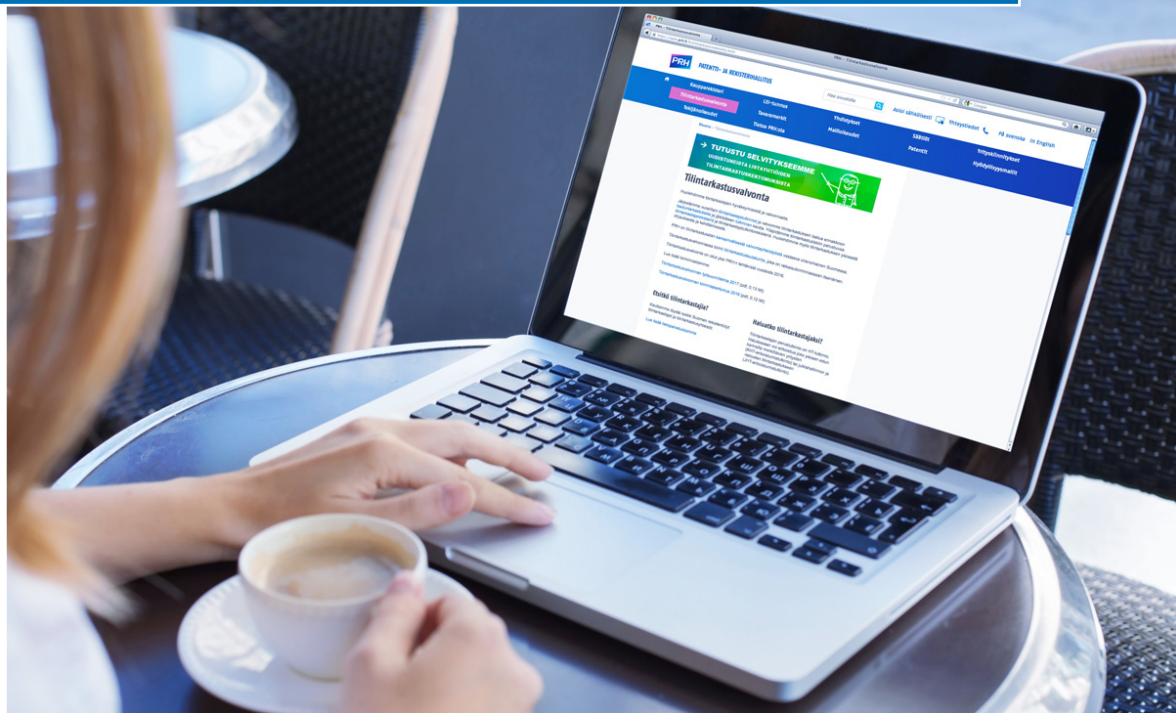

2017

Kertomus PRH:n tilintarkastus- valvonnan toiminnasta

PATENTTI- JA REKISTERIHALLITUS

Tilintarkastusvalvonta
Patentti- ja rekisterihallitus
31.3.2018

SISÄLLYSLUETTELO

Kertomus PRH:n tilintarkastusvalvonnan toiminnasta	2
1. Yleistä	2
2. Tilintarkastusvalvonnan virkamiehet	2
3. Tilintarkastuslautakunta ja kokoonpano 2017	2
4. Tilintarkastajien hyväksyminen	3
5. Tilintarkastajien rekisteröinti.....	4
6. Tilintarkastajien valvonta: laaduntarkastukset.....	5
6.1. Tilintarkastusyhteisöjen laaduntarkastukset.....	5
6.2. Tilintarkastajien laaduntarkastukset.....	6
7. Tilintarkastajien valvonta: tutkinta-asiat	8
8. Tilintarkastuslautakunnan toiminta.....	9
9. Tilintarkastajien valvonta: muu valvonta	9
10. Tilintarkastuksen yleinen ohjaus ja kehittäminen	10
11. Viestintä	10
12. Markkinaseuranta	10
13. Lainsäädännön seuranta ja kehittäminen	10
14. Kansainvälinen yhteistyö	11
15. Yliopistoyhteistyö	11
16. Sisäiset työryhmät.....	11
17. Muut tehtävät	12

KUVALUETTELO

Kuva 1: Tilintarkastajien lukumäärä 31.12.2017	5
Kuva 2: Vuonna 2017 tarkastettujen tilintarkastajien lukumäärä.....	7
Kuva 3: Laaduntarkastusten tulokset 2017.....	8

Kertomus PRH:n tilintarkastusvalvonnan toiminnasta

1. Yleistä

PRH:n tilintarkastusvalvonnan tehtävistä säädetään tilintarkastuslain (1141/2015) 7 luvun 1-3 §:ssä. Tilintarkastusvalvonnan keskeisiä tehtäviä ovat tilintarkastajien hyväksymiseen, rekisteröintiin, toiminnan valvontaan sekä yleiseen ohjaukseen ja kehittämiseen liittyvät tehtävät.

Toimintavuoden 2017 aikana tilintarkastajien laaduntarkastusta kehitettiin laaduntarkastusprosessia tehostamalla ja laaduntarkastusten syvyyttä ja määrää lisäämällä. Laadun arvioinnin systemaattisuutta parannettiin kehittämällä oman laaduntarkastustyön dokumentointia ja laaduntarkastusten tulosten kattavaa läpikäyntiä. 2017 laaduntarkastusten tuloksista julkaistiin vuosiraportti tammikuussa 2018.

Toimintavuonna käynnistettiin myös tilintarkastusvalvonnan sähköisen asioinnin kehittäminen. Tavoitteena on helpottaa tilintarkastajien, tilintarkastajaksi hakevien sekä muiden tilintarkastusvalvonnan kannalta keskeisten sidosryhmien asiointia PRH:n tilintarkastusvalvonnan kanssa. Syyskuussa 2017 avattiin palvelu, jonka kautta tilintarkastajat pystyivät lähettämään sähköisen valvontatietoilmoituksen. Yli 90 % vuoden 2017 valvontatietoilmoituksista saatiin sähköisen asiointipalvelun kautta.

Osana Patentti- ja rekisterihallitusta tilintarkastusvalvonta toimi yritysten toimintaedellytysten edistämiseksi. Keskeisiä lähtökohtia toiminnalle olivat oikeusvarmuus, ennakoitavuus, objektiivisuus ja asianosaisten yhdenvertaisuus. Tilintarkastusvalvonnan toiminnan tarkoituksena on tilinpäätösinformaation luotettavuuden jatkuva parantaminen.

2. Tilintarkastusvalvonnan virkamiehet

Vuoden 2017 päättyessä PRH:n tilintarkastusvalvonnan virkamiehinä oli 15 henkilöä, yksi toimii tulosalueen johtajana ja yksi koko tulosalueen toimintaan liittyvissä erikoissuunnittelijan tehtävissä. Virkamiehistä 6 toimi laadunvarmistusyksikössä, 3 tutkinta- ja laillisuusvalvontayksikössä ja 4 tilintarkastajien hyväksyminen ja rekisteröintiyksikössä.

3. Tilintarkastuslautakunta ja kokoonpano 2017

PRH:n tilintarkastusvalvonnassa toimii ratkaisutoiminnassaan itsenäinen tilintarkastuslautakunta, jonka tehtävistä säädetään tilintarkastuslain 7 luvun 5 §:ssä. Tärkeimmät tehtävät ovat seuraamuksista päättäminen tilintarkastajien valvontaan liittyvissä tutkintatapauksissa ja tilintarkastusvalvonnan päätöksiin liittyvien oikaisuvaatimusten käsittely. Tilintarkastuslautakunnan kokoonpano vuonna 2017 oli seuraava.

Puheenjohtaja: asianajaja Manne Airaksinen, Roschier Asianajotoimisto Oy – Roschier Advokatbyrå Ab

Varapuheenjohtaja: asianajaja Mika Ilveskero, Korkein oikeus

Jäsenet (varajäsen suluissa):

tutkijatohtori, KTT Antti Fredriksson, Turun yliopisto, kauppakorkeakoulu (professori Jukka Mähönen, Oslon yliopisto)

professori Teija Laitinen, Vaasan yliopisto
(professori Lasse Oulasvirta, Tampereen yliopisto)

professori Mervi Niskanen, Itä-Suomen yliopisto
(professori Pontus Troberg, Svenska handelshögskolan)

talousjohtaja Pekka Pajamo, Keskinäinen työeläkevakuutusyhtiö Varma
(talousjohtaja Riitta Palomäki, Uponor Oy)

Head of Corporate Accounting Riikka Lamberg, Fortum Oy
(Senior Consultant Paula Kupiainen, Agenssi Oy)

talousjohtaja Kaarina Muurinen, Vaisala Oy
(varatoimitusjohtaja Jouni Grönroos, Oy Karl Fazer Ab)

hoviioikeudenneuvos Jussi Heiskanen, Helsingin hovioikeus
(hoviioikeudenneuvos Taina Tuohino, Helsingin hovioikeus)

Senior Fellow Anders Tallberg, Hanken & SSE Executive Education
(työelämäprofessori Timo Kaisanlahti, Helsingin yliopisto)

Pysyvät asiantuntijat:

KHT Kari Lydman, Tilintarkastustoimisto Lydman Oy
(HT Jukka Prepula, Tiliextra Oy)

KHT, JHT Pasi Leppänen, Ernst & Young Oy
(JHTT Virpi Ala-aho, Espoon kaupunki)

4. Tilintarkastajien hyväksyminen

PRH:n tilintarkastusvalvonta järjesti vuonna 2017 toista kertaa 1.1.2016 voimaan tulleen tilintarkastuslain mukaiset tilintarkastajatutkinnot. Lisäksi tilintarkastusvalvonta järjesti siirtymäkauden ajan (2016–2020) järjestettävät aiemmin voimassa olleen tilintarkastuslain mukaiset keskeneräiset tutkinnot.

PRH:n 1.4.2016 asettama tutkintojaosto jatkoi toimintaansa. Jaoston puheenjohtajana toimi KHT Tuomas Honkamäki, ja jäsenenä HT Tuula Ossa ja KHT, JHT Juha Huuskonen sekä PRH:n tilintarkastajien hyväksymisasiasta vastaava päällikkö Hanna Kattainen.

Tutkintojaosto laati tutkintotehtävät, arvosteli kokelaiden vastaukset, laati tilintarkastusvalvonnalle esityksen tutkintotehtävien arvosteluperusteiksi, tutkintojen hyväksymispisterajoiksi ja kunkin kokelaan pisteiksi. Tutkintojaosto käytti apunaan ulkopuolisia asiantuntijoita. Tutkintojaosto laati tilintarkastusvalvonnalle esityksen kokelaiden suorituksen arvostelusta. Tutkintotehtävät ja arvosteluperusteet julkaistiin PRH:n verkkosivuilla.

JHTT-tutkinnon laatimiseen ja arvosteluun osallistui ulkopuolisia tentaattoreita.

Tutkintoihin tuli yhteensä 431 (vuonna 2016 450) ilmoittautumista. Uuteen HT-tutkintoon ilmoittautui 201 (196), KHT-tutkintoon 136 (110) ja JHT-tutkintoon 8 (7) henkilöä. Siirtymäkokeeseen ilmoittautui 36 (48) JHTT-tilintarkastajaa.

Kesken olevien tutkintasuoritusten perusteella vanhaan HTM-tutkintoon ilmoittautui 13 (29) henkilöä, KHT-tutkintoon 32 (50) henkilöä ja JHTT-tutkintoon 5 (10) henkilöä.

PRH:n tilintarkastusvalvonta järjesti tilintarkastajatutkinnot syyskuussa 2017 kahtena eri viikonloppuna Helsingissä. Yhteensä eri tutkintoihin osallistumisia oli yhteensä 347 (376). Suuri osa kokelaista osallistui HT-perustutkinnon lisäksi KHT-erikoistumistutkintoon.

PRH:n tilintarkastusvalvonta hyväksyi 7.12.2017 59 henkilön suorituksen HT-tutkinnossa, 36 henkilön KHT-tutkinnossa, 4 henkilön JHT-tutkinnossa sekä 10 henkilön siirtymäkokeessa.

Lisäksi PRH:n tilintarkastusvalvonta hyväksyi aiemman tutkintojärjestelmän mukaisia, keskeneräisiä tutkintosuorituksia. HTM-tutkinnon suoritti hyväksytysti 4 henkilöä ja aiemman tilintarkastuslain mukaisen KHT-tutkinnon 10 henkilöä. Lisäksi 2 henkilön suoritus JHTT-tutkinnossa hyväksyttiin.

Tutkintoihin osallistuneista kokelaista hyväksyttiin tutkinnoissa seuraavasti:

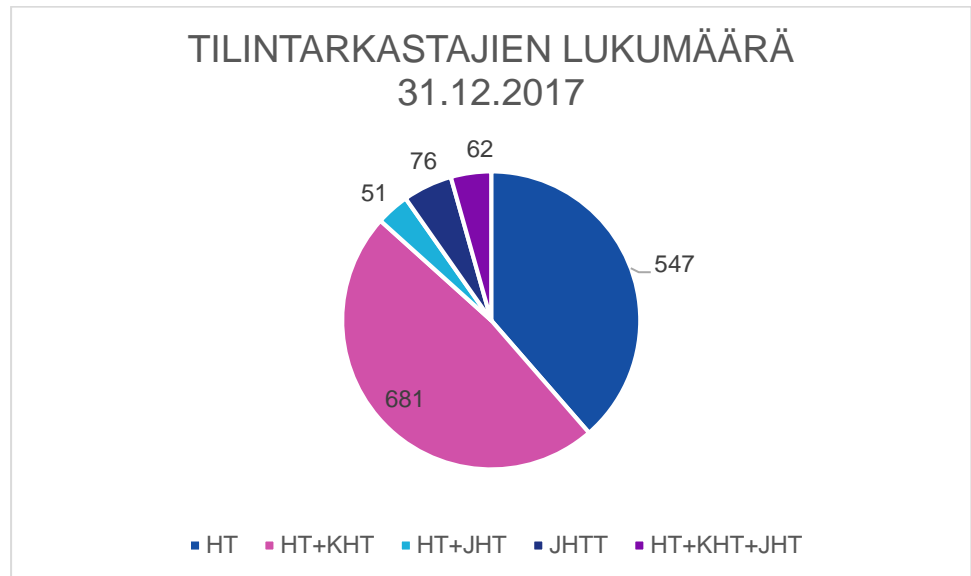
Tutkinto	Osallistuneet	Hyväksytyt
HT-tutkinto	163	59
HTM-tutkinto	12	4
KHT-tutkinto	109	36
KHT-tutkinto (keskeneräinen)	28	10
JHT-tutkinto	4	4
JHTT-tutkinto	4	2
Siirtymäkoee	27	10
Yhteensä	347	125

5. Tilintarkastajien rekisteröinti

Vuoden 2017 aikana hyväksyttiin 89 uutta tilintarkastajaa, lakkautettiin hyväksyminen 148 tilintarkastajalta tilintarkastajan hakemuksesta, merkittiin tilintarkastajarekisteriin yksi hyväksymisen peruuttaminen ja 10 tilintarkastajan hyväksyminen palautettiin.

Vuonna 2017 hyväksyttiin 9 uutta tilintarkastusyhteisöä ja 4 yhteisön hyväksyminen lakkautettiin yhteisön hakemuksesta. Lisäksi 2 JHTT-yhteisön hyväksyminen lakkautettiin yhteisön hakemuksesta ja yksi JHTT-yhteisö sulautui tilintarkastusyhteisöön vuoden aikana.

Tilintarkastajarekisterissä oli 31.12.2017 yhteensä 1 417 tilintarkastajaa, 69 tilintarkastusyhteisöä ja 5 JHTT-yhteisöä.

Kuva 1: Tilintarkastajien lukumäärä 31.12.2017

6. Tilintarkastajien valvonta: laaduntarkastukset

PRH:n tilintarkastusvalvonnan laaduntarkastuksen kohteena ovat kaikki hyväksytyt tilintarkastajat sekä tilintarkastusyhteisöt. Laaduntarkastukset tehdään riskiperusteisesti, kuitenkin vähintään kolmen tai kuuden vuoden välein. PRH:n tilintarkastusvalvonta valvoo tilintarkastuksen laatua tarkastamalla tilintarkastajien ja tilintarkastusyhteisöjen omaa laadunvalvontajärjestelmää sekä tilintarkastustoimeksiannoissa tehtyä työtä. Tilintarkastajien valvonta laaduntarkastuksilla on ennaltaehkäisevää ja ohjaavaa toimintaa, jonka tavoitteena on parantaa tilintarkastuksen laatua. Tilintarkastajan tai tilintarkastusyhteisön toiminnasta saatetaan tehdä laaduntarkastuksessa havaintoja, jotka johtavat asian käsittelyyn Tilintarkastuslautakunnassa tutkinta-asiana.

Vuonna 2017 tilintarkastusvalvonnan painopisteinä olivat laaduntarkastusprosessien ja tarkastusohjelmien kehittäminen sekä tilintarkastusvalvonnan laaduntarkastustyön dokumentoinnin yhtenäistäminen ja sitä kautta laaduntarkastuksen havaintojen luokittelun ja johtopäätösten yhdenmukaisuuden varmistaminen.

Tilintarkastusvalvonta otti vuoden 2017 aikana käyttöön koko laadunvarmistusyksikön yhteiset kokoukset (klinikat), joissa keskusteltiin vaikeista tai tulkintaa edellyttävistä laaduntarkastuksessa esiin nousseista asioista. Vuoden aikana järjestettiin 12 klinikkaa, joissa käsiteltiin yksittäisten kysymysten lisäksi laadunvarmistuksen asiantuntijoiden esitysten perusteella laaduntarkastusten havainnot ja arvioitiin niiden vaikutusta laaduntarkastuksen tulokseen.

6.1. Tilintarkastusyhteisöjen laaduntarkastukset

PRH:n tilintarkastusvalvonta tekee laaduntarkastuksen yleisen edun kannalta merkittäviä yhteisöjä tarkastaville tilintarkastusyhteisöille vähintään kolmen vuoden välein. Muille tilintarkastusyhteisöille tehdään laaduntarkastuksia riskiperusteisesti.

PRH:n tilintarkastusvalvonta antoi kolmen vuonna 2016 laaduntarkastukseen määrätyn tilintarkastusyhteisön laaduntarkastuksesta päätöksen vuonna 2017. Yksi päätöksistä ei ole lainvoimainen. Vuonna 2017 laaduntarkastuksen kohteena on ollut neljä tilintarkastusyhteisöä laadunvalvontajärjestelmineen. Kolmen tilintarkastusyhteisön laaduntarkastuksesta on annettu päätös vuoden 2018 puolella ja yhden osalta asia on vielä kesken.

Tilintarkastusyhteisön tulee luoda ja ylläpitää laadunvalvontajärjestelmä, jonka avulla se saa kohtuullisen varmuuden siitä, että tilintarkastusyhteisö ja sen henkilöstö noudattavat ammatillisia standardeja sekä sovellettavia säädöksiin ja määräyksiin perustuvia vaatimuksia ja että tilintarkastusyhteisön ja toimeksiannosta vastuullisten henkilöiden antamat raportit ovat olosuhteisiin nähden asianmukaisia.

PRH:n tilintarkastusvalvonta perehtyi laaduntarkastusten kohteena olleiden tilintarkastusyhteisöjen laadunvalvontajärjestelmiin ja arvioi niiden luotettavuutta sekä toimivuutta. PRH:n tilintarkastusvalvonta käytti laadunvalvontajärjestelmän toimivuutta arvioidessaan evidenssinä yhteisössä toimivien tilintarkastajien laaduntarkastusten havainnot ja tuloksia.

Tilintarkastusyhteisöjen laaduntarkastuksissa todettiin yleisenä havaintona, että tilintarkastuksen laatu vaihtelee sekä yhteisöjen välillä että yhteisöjen sisällä toimeksiannoittain. Tilintarkastusyhteisöjen laaduntarkastusten havainnoista laaditaan yhteenvetoreportti sitten, kun PRH:n tilintarkastusvalvonta on tehnyt laaduntarkastuksen kaikille niille tilintarkastusyhteisöille, joilla on yleisen edun kannalta merkittäviä yhteisöjä tilintarkastusasiakkanaan.

6.2. Tilintarkastajien laaduntarkastukset

Laadun epätasaisuus ja havaintojen määrä tilintarkastuksen olennaisilla osa-alueilla vuonna 2016 vaikuttivat siihen, että tilintarkastusvalvonta teki useita muutoksia laaduntarkastusten suorittamisessa. Uudistukset koskivat muun muassa laaduntarkastusten laajuutta, sisältöä ja tarkastettavien toimeksiantojen valintaa.

Kaikki tilintarkastajat ovat vuodesta 2017 alkaen joko kolmen tai kuuden vuoden välein henkilökohtaisesti laaduntarkastuksen kohteena. Lisäksi tilintarkastaja voidaan määrätä laaduntarkastukseen riskiperusteisesti.

Tilintarkastajan laaduntarkastus tehdään arvioimalla tilintarkastajan tilintarkastustyötä tilintarkastusvalvonnan valitsemissa tilintarkastustoimeksiannossa. Laaduntarkastuksessa arvioidaan, voidaanko valitun toimeksiannon tilintarkastus todeta suoritetuksi hyvää tilintarkastustapaa noudattaen. Hyvästä tilintarkastustavasta voi lukea lisää [PRH:n nettisivuilta](#).

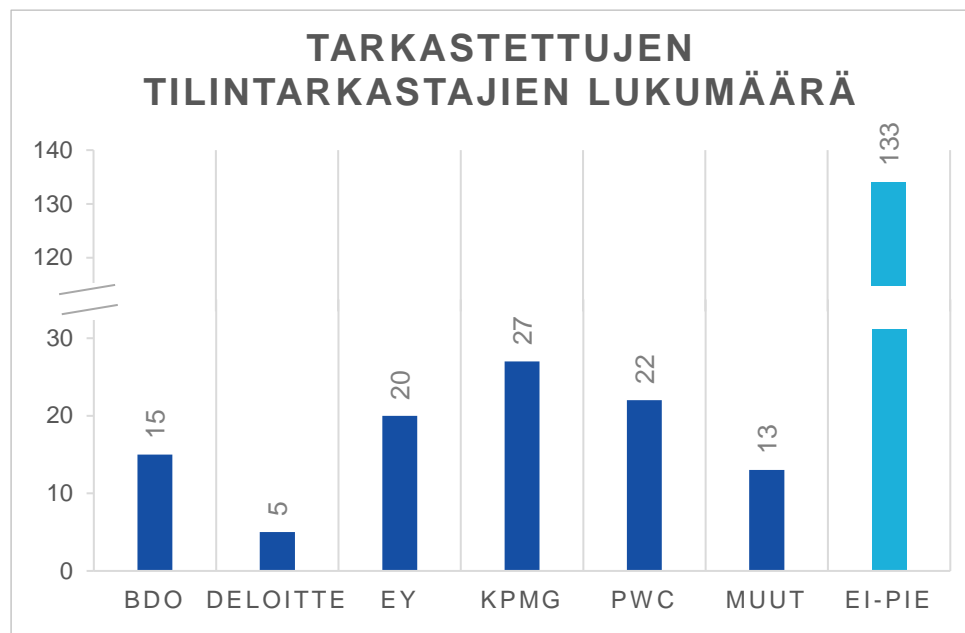
Vuonna 2017 laaduntarkastukseen määrättiin 301 tilintarkastajaa, joista laaduntarkastus tehtiin 235 tilintarkastajalle. Laaduntarkastusten peruuntumisista suurin osa johtui siitä, että tilintarkastaja haki hyväksymisen lakkauttamista laaduntarkastukseen määrittämisen jälkeen. Laaduntarkastusten perusteella kymmenen tilintarkastajan toiminta siirrettiin tutkinta-asiat ja laillisuusvalvonta -yksikölle jatkokäsittelyyn. Näistä yksi saatettiin päätökseen vuonna 2017. Seuraavassa taulukossa on esitetty tarkempi yhteenvedo toteutettujen laaduntarkastusten lukumääristä:

Toteutetut laaduntarkastukset 2017	Lukumäärä
Määrätty laaduntarkastukseen	301
Hyväksyminen lakkautettu tilintarkastajan hakemuksesta	41
Muu syy	13
Laaduntarkastus peruuntunut	54
Tilintarkastajat, joilla ei ollut toimeksiantoja	7
Muu syy	5
Laaduntarkastusta siirretty myöhemmin suoritettavaksi	12
Laaduntarkastukset yhteensä	235
Asian käsittely tutkinta-asiat ja laillisuusvalvonta -yksikössä kesken	9

Vuoden 2017 aikana PRH:n laadunvarmistuksen asiantuntijat tekivät laaduntarkastuksen yhteensä 102 tilintarkastajalle, jotka tarkastavat yleisen edun kannalta merkittäviä yhteisöjä tai työskentelevät suurimmissa tilintarkastusyhteisöissä. Muiden tilintarkastajien laaduntarkastajina toimivat PRH:n kouluttamat ammatissa toimivat tilintarkastajat, jotka tekivät laaduntarkastuksen yhteensä 133 tilintarkastajalle (jäljempänä ei-PIE).

Laaduntarkastuksen kohteena olleet tilintarkastajat työskentelevät kymmenessä eri tilintarkastusyhteisössä tai yksittäisinä ammatinharjoittajina. Alla olevassa taulukossa on esitetty tarkastuksen kohteena olleiden tilintarkastajien määrä tilintarkastusyhteisöittäin. Pienemmät tilintarkastusyhteisöt on esitetty taulukossa yhdistettynä ryhmässä Muut. Vastaavasti ei-PIE-tarkastukset on esitetty omana ryhmänään.

Kuva 2: Vuonna 2017 tarkastettujen tilintarkastajien lukumäärä

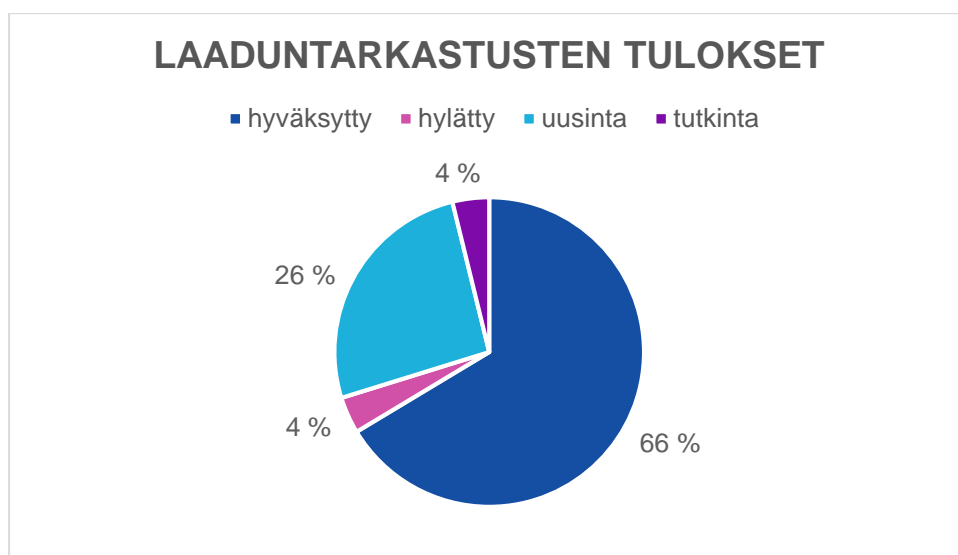
Tilintarkastajien laaduntarkastuksissa käytiin läpi 223 tilintarkastustoimeksiantoa. Läpi käydyt toimeksiannot koskivat eri toimialoilla tai julkishallinnossa toimivia yhteisöjä.

Tilintarkastajan laaduntarkastuksen lopullinen tulos voi olla joko hyväksytty tai hylätty. Mikäli kummankaan tulosluokan kriteerit eivät täyty, laaduntarkastusta jatketaan uusintatarkastuksella (välitulos). Osa tilintarkastajista ei ole vielä saanut tulosta laaduntarkastuksesta, koska tilintarkastajan toiminta on laaduntarkastuksesta tehtyjen havaintojen perusteella siirretty tilintarkastusvalvonnan tutkinta-asiat ja laillisuusvalvonta -yksikölle tutkittavaksi.

Tilintarkastusvalvonta on julkaissut tulosluokkien kriteerit [verkkosivuillaan](#) 21.4.2017.

Vuonna 2017 toteutettujen laaduntarkastusten tulokset ovat seuraavat:

Kuva 3: Laaduntarkastusten tulokset 2017

Tilintarkastusvalvonta on julkaissut [verkkosivuillaan](#) 8.1.2018 vuoden 2017 laaduntarkastuksista vuosiraportin, jossa kerrotaan laaduntarkastuksissa tehdyistä merkittävimmistä havainnoista.

7. Tilintarkastajien valvonta: tutkinta-asiat

Vuoden 2017 alussa tilintarkastusvalvonnassa oli avoinna 28 tutkinta-asiaa¹ ja vuoden 2017 aikana käsiteltäväksi tuli 70 uutta tutkinta-asiaa. Tutkinta-asioista 15 ratkaistiin siten, ettei asiaa viety tilintarkastuslautakunnan ratkaistavaksi, koska saadun selvityksen mukaan ei ollut syytä epäillä tilintarkastajan toimineen tilintarkastuslain vastaisesti eikä esittää tilintarkastuslain mukaisten seuraamusten määräämistä. Kaikkiaan 27 tutkinta-asiaa ja 16 oikaisuvaatimusasiaa vietiin tilintarkastuslautakuntaan käsiteltäväksi. Vuoden 2017 päättyessä tilintarkastusvalvonnassa oli vireillä 56 tutkinta-asiaa.

	Tutkinta-asioita
Avoinna 1.1.2017 ¹	28
Vireille 2017	70
Ratkaistu 2017	42
Avoinna 31.12.2017	56

8. Tilintarkastuslautakunnan toiminta

Tilintarkastuslautakunta kokoontui 10 kertaa. Vuonna 2017 tilintarkastuslautakunta käsittelee 27 tutkinta-asiaa ja 16 oikaisuvaatimusasiaa. Oikaisuvaatimusasiat koskivat tilintarkastajatutkintojen vastausten arvostelua ja tutkintoihin osallistumisoikeutta koskevia päätöksiä sekä kahden tilintarkastajan ja yhden tilintarkastusyhteisön laaduntarkastuksen tulosta koskevia päätöksiä.

Tutkinta-asioista tilintarkastuslautakunta antoi 27 päätöstä, jotka koskivat 14 KHT-tilintarkastajaa, 12 HT-tilintarkastajaa ja kahta tilintarkastusyhteisöä. JHT- tai JHTT-tilintarkastajia ei ollut päätösten asianosaisina.

Tilintarkastuslautakunta päätti peruuttaa kahden KHT-tilintarkastajan ja yhden HT-tilintarkastajan hyväksymisen, joista yksi päätös tuli lainvoimaiseksi vuonna 2017. Lautakunta antoi tilintarkastuslain 10 luvussa tarkoitetun varoituksen seitsemälle KHT-tilintarkastajalle, kahdeksalle HT-tilintarkastajalle ja yhdelle tilintarkastusyhteisölle sekä huomautuksen kolmelle KHT-tilintarkastajalle ja yhdelle HT-tilintarkastajalle. Kahden KHT-tilintarkastajan, kahden HT-tilintarkastajan ja yhden tilintarkastusyhteisön osalta ei katsottu olevan syytä seuraamuksen antamiseen.

9. Tilintarkastajien valvonta: muu valvonta

Muun valvonnan kohteena ovat tilintarkastajien ammattitaidon ylläpitäminen ja kehittäminen sekä tilintarkastajien hyväksymisen edellytysten säilyminen. Näitä valvotaan muun muassa valvontatietoilmoitusten avulla. Tilintarkastusvalvonta valvoi hyväksymisen edellytysten säilymistä myös tarkastamalla tilintarkastajien rikos- ja sakkorekisteritiedot. Tilintarkastuslautakunta käsittelee tutkinta-asioina tapaukset, joissa rekisterimerkinnot antoivat aiheutta tutkia tilintarkastajan sopivuutta tilintarkastajan tehtävään.

Keväällä 2017 tilintarkastusvalvonta päivitti ohjeensa, jossa on määritelty tilintarkastajan hyväksymisen edellytysten säilymiseen ja ammattitaidon ylläpitämiseen ja kehittämiseen liittyvät vaatimukset. Tilintarkastajalla tulee olla kolmen vuoden seurantajakson aikana ohjeen mukainen määrä tilintarkastustoimeksiantoja ja koulutuksia.

Syyskuussa 2017 tilintarkastusvalvonta otti käyttöön tilintarkastajien ja tilintarkastusyhteisöjen sähköisen asiointipalvelun, jonka kautta tilintarkastajat ja tilintarkastusyhteisöt pystyivät lähettämään sähköisen valvontatietoilmoituksen. Tilintarkastusvalvonta keräsi raportointivuorossa olleilta JHTT-tilintarkastajilta valvontatiedot pdf-lomakkeilla. Tilintarkastusvalvonta käsittelee valvontatietoilmoitukset kevään 2018 aikana.

¹ Ero vuoden 2016 toimintakertomuksessa esitettyyn nähden johtuu yhdestä virheellisesti tilastoidusta tutkinta-asiasta, jossa tutkittiin kahden tilintarkastajan toimintaa

10. Tilintarkastuksen yleinen ohjaus ja kehittäminen

PRH:n tilintarkastusvalvonta viestitti tilintarkastusalan yleiseen ohjaukseen ja kehittämiseen liittyvistä asioista verkkosivuillaan ja tilintarkastuksen teemakirjeissä. Tilintarkastuslautakunnan tutkinta-asioiden ratkaisuja julkaistiin tilintarkastuslautakunnan verkkosivuilla.

11. Viestintä

Tilintarkastusvalvonta kehitti viestintää tilintarkastajille, yrityksille ja muille tilintarkastusalan sidosryhmille.

PRH:n tilintarkastusvalvonta päivitti verkkosivujaan, jotka ovat osa prh.fi -sivustoa. Verkkosivut palvelevat tilintarkastajien, tilintarkastusasiakkaiden ja muiden sidosryhmien tiedon tarpeita. Verkkosivut sisältävät myös PRH:n tilintarkastuslautakunnan verkkosivut, joilla julkaistaan tilintarkastuslautakunnan tekemät päätökset tutkinta-asiosta.

Tilintarkastusvalvonta julkaisi neljä teemakirjettä, joiden kohderyhmänä ovat kaikki tilintarkastajat ja sidosryhmien edustajat. Tilintarkastusvalvonnan muut julkaisut koostuivat pääosin alla luetelluista julkaisuista, joista osaan on viitattu myös muissa tämän toimintakertomuksen kappaleissa:

- Tilintarkastusvalvonnan toimintakertomus 2016
- Tilintarkastusvalvonnan toimintasuunnitelma 2018
- Yhteenveto listayhtiöiden tilintarkastuskertomuksista 2016
- Laaduntarkastuksen vuosiraportti 2017 (julkaistu tammikuussa 2018)
- Ohjeet tilintarkastajille valvontatietojen toimittamisesta sähköisessä asiointijärjestelmässä
- Tutkinto-opas tilintarkastajatutkintoihin osallistujille

Toimintavuoden aikana kerättiin myös asiakaspalautetta tilintarkastusvalvonnan toiminnasta tilintarkastajatutkintoihin osallistujilta, laaduntarkastuksen kohteena olleilta tilintarkastajilta sekä sähköistä asiointipalvelua käyttäneiltä tilintarkastajilta. Saatua palautetta käytetään tilintarkastusvalvonnan toiminnan kehittämiseen.

12. Markkinaseuranta

Tilintarkastusvalvonta jatkoi Suomen tilintarkastusmarkkinoiden seurantaan keräämällä tietoja ja osallistumalla EU:n yhteiseen markkinaseurantaan CEAOB:n kautta. CEAOB:n Market Monitoring –työryhmä kehittää mittareita markkinaseurantaan varten ja yhdenmukaistaa raportointikäytäntöjä. Tilintarkastusala ja tilintarkastusmarkkinoita koskevien tietojen keräämisellä ja myöhemmällä analysoinnilla luodaan edellytyksiä tilintarkastusalan kehittämiselle.

13. Lainsäädännön seuranta ja kehittäminen

Tilintarkastusvalvonta seurasi tilintarkastukseen liittyvän lainsäädännön kehittämistä kansainvälisesti ja kotimaassa. Vuonna 2017 ei toteutettu merkittäviä uudistuksia. Tilintarkastusvalvonta tulkitsi tilintarkastuslain ja EU:n tilintarkastuslainsäädännön soveltamista käytännön tilanteissa. Tilintarkastusvalvonta osallistui lainsäädäntöhankkeita

ja lakiluonnoksia koskevien PRH:n lausuntojen laatimiseen siltä osin kuin ne liittyivät tilintarkastukseen ja tilinpäätöksiin.

14. Kansainvälinen yhteistyö

PRH:n tilintarkastusvalvonta on IFIAR:n (*International Forum of Independent Audit Regulators*) jäsen. Tilintarkastusvalvonnan virkamiehet osallistuivat IFIAR:n Inspection –työpajaan helmikuussa, vuosikokoukseen huhtikuussa ja samassa yhteydessä järjestettyyn IFIAR:n Enforcement –työryhmän työpajaan, jonka jäsenenä tilintarkastusvalvonta toimii aktiivisesti. IFIAR:n keskeisenä tehtävänä on tietojen vaihto valvontaviranomaisten välillä globaalisti muun muassa parhaista valvontakäytännöistä, viranomaisyhteistyön edistäminen, vuoropuhelu tilintarkastuksen sidosryhmien kanssa sekä tilintarkastuksen laadun parantaminen.

PRH:n tilintarkastusvalvonta on Euroopan Unionissa tilintarkastusalan sääntelyä ja valvontayhteistyötä käsittelevän CEAOB:n (*Committee of European Auditing Oversight Bodies*) jäsenorganisaatio. CEAOB:n asema ja tehtävät perustuvat EU-lainsäädäntöön (EU:n asetus 537/2014 yleisen edun kannalta merkittävien yhteisöjen lakisääteistä tilintarkastusta koskevista erityisvaatimuksista ja komission päätöksen 2005/909/EY kumoamisesta). CEAOB:n tehtävänä on edistää EU:n jäsenvaltioiden tilintarkastusalan valvontaviranomaisten yhteistyötä, erityisesti tietojen vaihtoa, asiantuntemusta ja parhaita valvontakäytäntöjä EU-lainsäädännön mukaisten tehtävien täytäntöönpanossa. CEAOB:lla on työryhmiä, joista tilintarkastusvalvonnan virkamiehet osallistuivat CEAOB:n *International Auditing Standards, Inspection, Enforcement* ja *Market Monitoring* –työryhmien työskentelyyn.

Tilintarkastusvalvonta osallistui tilintarkastusalan valvojen pohjoismaiseen yhteistyöhön. Pohjoismaiden valvontaviranomaiset kokoontuivat Helsingissä 14.-15.6.2017. Keskusteltavana oli tilintarkastajien laaduntarkastuksiin, tutkinta-asioihin ja EU-säännösten täytäntöönpanoon liittyviä kysymyksiä.

PRH oli valvontayhteistyössä USA:n tilintarkastusalan valvontaviranomaisen PCAOB:n (*Public Company Accounting Oversight Board*) kanssa. Vuonna 2017 saatettiin loppuun syksyllä 2016 suoritettujen yhteistarkastuksen edellyttämät raportointi- ja muut toimenpiteet.

15. Yliopistoyhteistyö

PRH:n tilintarkastusvalvonta järjesti yhdessä Aalto-yliopiston kauppakorkeakoulun kanssa helmikuussa 2017 seminaarin aiheesta ”Value of Auditing”. Yleisönä oli tutkijoita, opiskelijoita, tilintarkastajia ja muita sidosryhmien edustajia.

PRH:n tilintarkastusvalvonta antoi tietoja ja apua eräisiin yliopistojen tutkijoiden tohtoritason tutkimushankkeisiin, jotka liittyivät tilintarkastukseen. Tutkijoiden kanssa järjestettiin tapaamisia.

16. Sisäiset työryhmät

PRH:n virkamiehet osallistuivat PRH:n sisäisten työryhmien ja projektiryhmien työskentelyyn. Tällaisia työryhmiä ovat muun muassa Hyvä kieli –hanke, sanastotyöryhmä,

---

asiakastyytyväisyystyöryhmä ja sähköisten asioiden palvelua kehittävä digipalvelutyöryhmä.

17. Muut tehtävät

PRH:n tilintarkastusvalvonta käsitteli tilintarkastuslain 2 luvun 9 §:n nojalla sille annetut yhteisöjen ja säätiöiden selvitykset tilintarkastajan erottamisesta kesken toimikauden ja tilintarkastajien antamat selvitykset eroamisesta tilintarkastajan tehtävästä kesken toimikauden. Pääosin selvitykset eivät antaneet aihetta toimenpiteisiin.

PRH:n tilintarkastusvalvonta käsitteli kolme tilintarkastuslain 2 luvun 8 §:n nojalla sille tehtyä ilmoitusta siitä, ettei yhteisöllä ollut säännösten edellyttämää, kelpoisuusvaatimusten täyttävää tilintarkastajaa. Ilmoitukset johtivat kahdessa tapauksessa tilintarkastajan määräämiseen yhteisölle.